

Keleti KINCSESTÁR

A Várpalotai járás települései

Elnöki köszöntő

„Egy nemzetnél nemcsak az a fontos, hogy vannak-e értékei, hanem az is, hogy vannak-e értékeinek megbecsülői.”- írta a megyei kötődésű festőművész Egry József.

Kedves Olvasó!

Veszprém megye - benne a Várpalotai járás települései - erős közösségeket hoztak létre az elmúlt évszázadokban, évtizedekben. Nemcsak értéket mentettek, mentenek a mai napig, hanem hoztak-hoznak létre újakat is. Ápolják a generációkon keresztül átöröklődött hagyományokat vagy épp száz éves épületeket újítanak fel és hagynak az utókornak.

Az itt élők elhivatottságának, szorgalmának és lokálpatriotizmusának köszönhetően a turizmus mellett dinamikusan fejlődik Veszprém megye ipara, gazdasága és a mezőgazdasága is.

A járás települései igyekeznek időről-időre fel is mutatni a nagyközönségnek, a megyében élőknek azokat az értékeket, amelyekre a legbüszkébbek a helyiek.

A Veszprém Megyei Önkormányzat a TOP-5.3.2-17-VE1-2021-00003 azonosító számú, „Veszprém megye keleti kincseinek őrzői” című projektje keretében most ezt a kiadványt készítette, amely tovább erősítheti a jövőben a Várpalotai járás identitását. Nemcsak bemutatkozási lehetőséget nyújtottunk a települések számára, hanem e kis könyvecske célja az is, hogy magas színvonalon jelenítse meg az egyes falvakban, városokban fellelhető értékeket, melyekkel nem csak a járás, hanem megyénk is büszkélkedhet.

Úgy vélem, e kötet mind tartalmában, mind megjelenésében olyan értéket sugall, amely méltán reprezentálja a Várpalotai járás páratlan kulturális, történelmi, valamint természeti értékeit, s lekövetve az utóbbi évek fejlesztéseit Olvasóink megismerkedhetnek a Somló-hegy környékén megvalósult regionális fejlesztési programok eredményeivel, melyek szintén hozzájárultak a térség fejlődéséhez.

Arra biztatom most Önöket, e könyvecske által ismerjék meg, majd látogassanak el hozzánk és fedezzék fel a Várpalotai járás gyöngyszemeit, e térség csodáit és kincseit!

Szeretettel várjuk!

Polgárdy Imre

a Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlésének elnöke

BERHIDA

Berhida közel hatezer lakosú kisváros Veszprém megyében a Séd-patak partján, a Balaton, a Bakony és Mezőföld közelségében.

A mai város három korábbi település: Berhida, Peremarton, Kiskovácsi egyesülésével jött létre. A település 2004-ben kapott városi rangot.

Berhida már a rómaiak idején is lakott volt. Peremartont 1082-ben, Kiskovácsit 1352-ben, Berhidát 1363-ban említik először az oklevelek. Már a XV. század közepétől vásártartási joggal rendelkezett, 1532-ben rendi országgyűlésnek is helyt adott.

Berhidán jellemzően mezőgazdaságból éltek, jelentős volt a szőlőtermesztés is, amelyet a 20. század elején, a filoxéra-járvány nagyrészt megsemmisített, ma már csak hobbi szőlőskertek találhatók. A Berhidán átfolyó Séd patak vize sok malmot működtetett az évszázadok során, amely megélhetést biztosított a családoknak és ellátást Berhida és a környékbeli települések számára. A II. világháború utáni államosítások következtében azonban, a malmok jelentősége megszűnt, az épületeket lebontották vagy lakóházként keltek új életre.

A település fejlődése az Ipari Robbanóanyaggyár 1922. évi alapítását követően gyorsult fel. A gyár körül lakótelep épült, a lakosság száma megnőtt. A gyár kezdetben ipari robbanóanyagokat gyártott, majd kénsav- és paxitüzem is működött, később nagy mennyiségben műtrágya készült. Az ipari jellegű településen a lakosság nagy hányada innen nyerte megélhetését. A rendszerváltást követően a Peremartoni Vegyipari Vállalat összeomlott, helyén jelenleg több gazdasági társaság működik.

1985. augusztus 15-én, a Richter-skála szerinti 4,9-es erősségű földrengés pusztított Berhidán, melynek során épületei súlyosan megrongálódtak. A helyreállítás új lendületet adott a településnek, komfortosabb lakások épültek, megújultak középületei.

A város oktatási, kulturális, egészségügyi és szociális intézményhálózata kiterjedt: két óvoda, bölcsőde, két német nemzetiségi nyelvoktató általános iskola, alapfokú művészeti iskola, esti gimnázium, két művelődési ház, két könyvtár, családsegítő központ, idősek otthona, kormányablak működik. A művelődési ház 360 fős színházterme nagyrendezvények, színházi előadások színtere. Népdalkör, néptáncsoportok, moderntánc-csoportok, színjátszó körök, tornacsoportok, nyugdíjas klubok és egy kertbarát kör is működik a városban.

A város legfőbb látnivalói között, elsősorban templomait kell megemlíteni. Legrégibbi épülete a 13-14. század fordulóján, késő románkori, kora gótikus stílusban épült, kettős kövedélszékű Szent Kereszt Kistemplom. A templom különlegessége, hogy a boltozat és a tetőzet építésekor is csak követ használtak.

BERHIDA

A Hősök terén található az 1770-es években épült barokk stílusú Szent László Római Katolikus Templom, melynek freskói Johann Ignaz Cimbal, bécsi oltárkép- és freskófestő munkái. A Berhidai Református Templomot a berhidai Boronkay család építtette 1768-ban, barokk stílusban. Ugyancsak barokk stílusú a 19. században épült, Kiskovácsiban található református templom is. A Peremartongyártelepi Szent István király templom 1937-ben épült, főként az üzemi munkások adományából.

A Szent László Római Katolikus Templom mögött négy emlékmű található. A tér közepén fekete márványlapok állnak, melyeken a II. világháborúban elesettek neveit olvashatjuk. A Hősök tere Ősi út felőli részén található a Kisfaludy Strobl Zsigmond által készített emlékmű, mely Peremarton község I. világháborús, valamint az egyesített Berhida nagyközség II. világháborús hősi halottainak állít emléket.

A Polgármesteri Hivatal előtt áll Szilágyi Bernadett szobrászművész alkotása, melyet Berhida önkormányzata állíttatott az 1985-ös földrengés 30. évfordulóján.

A településen átfolyó Séd patak nyomvonala kiváló túraútvonal. A patak mellett 2016-ban kialakításra került a Kistó Kultúrpark, kulturális rendezvényekhez, családi eseményekhez nyújt kiváló helyszínt. 2021-ben létesült lakossági összefogásból az Együvé tartozás parkja, ahol Trianoni emlékművet, gondolat tanösvényt, Hungaria szobrot, a testvértelepülésünk által ajándékozott székely kaput, kettős keresztet, összetartozás kövét és kopjafát találunk.

JÁSD

„Jásdiak a bodzások” – A Bakony keleti kapujánál található Jásd településen élőkre használatos szójáték, melyben a 2021 tavaszán megnyíló Bodzaház is visszaköszön. A bodza, mint növény sokoldalú felhasználását, valamint annak kapcsolatát a jádsi emberekhez mutatjuk be egy interaktív, állandó kiállításon a hozzánk látogatók számára. Az egész évben nyitva lévő Bodzaház galériájában állandó képműveletek is megtekinthetők, a Bodzából készült termékek ajándékboltunkban megvásárolhatók. Tartalmas szórakozást kínál a Bakony keleti kapujában megnyílt hiánypótló turisztikai információs pont.

Induljon el a jádsi gasztronómia, vallás, építészeti és természeti látnivalók felfedezésére a Bodzaházból!

Interaktív kiállítás minden korosztály számára. Kézműves foglalkoztató, turisztikai információs pont, tájház, konferencia és esküvő helyszín Jásdon, a Bakony keleti kapujánál.

"Mi csak annyit szeretnénk Öntől kérni, hogy látogassanak el honlapunkra:
www.bodzahazjasd.hu

Ősi község a Bakony keleti nyúlványaival körülölelt Sárrét nyugati szegletében, a Séd patak (Séd-Nádorcsatorna és a Séd-Malom-csatorna) partján fekszik. Területének északi harmadát tőzeges lápok, nedves rétek, déli tájait - erdőkkel, szántóföldekkel, gyümölcsösökkel tarkított - dombvidék jellemzi.

A 2100 fős települést észak-nyugatról iparvidék (Várpalota, Pétfürdő, Berhida), míg dél-kelet felől agrárjellegű települések gyűrűje (Nádasdladány, Füle, Küngös) övezi. Ősi, Várpalota irányából a 72106. számú közúton, Szabadbattyán, illetve Litér /Berhida/ irányából a 7202. számú közúton közelíthető meg.

A falu határában feltárt gazdag bronzkori, római, germán és avar leletek arról tanúskodnak, hogy a környék már a régmúlt időkben is kedvező életfeltételeket biztosított az itt élők számára. A római korban egy jelentős katonai útvonal haladt át a településen és villagazdaság létesült a falu határában. A hagyomány szerint ez a terület a honfoglaló magyarok megtelepedésekor – amint arra a mai település elnevezése is utal – Eöse vezér birtoka lett. A korai eredet fontos bizonyítéka Szent István király 1002-ben vagy 1009-ben kelt sólyi oklevele, amelyben Ausi falut a veszprémi püspökségnek adományozta. 1082-ben Villa Euse néven említik a falut. A lakosság fő megélhetési formája a földművelés és a legeltető állattartás volt. A település híres volt jó boráról, szénájáról és az itt aratott nád kiváló minőségéről. Kézművesek 1802-ben tűntek fel először a faluban; többnyire takácsok, bognárok, kádárok és molnárok. A Séd patak vizét hasznosították a vízimalmok hajtására és kenderáztatók táplálására.

A török időkben a falu lakossága, Palota végvár közelsége miatt sokat szenvedett. A környékben dúló harcok, valamint a pusztító járványok következtében a falu többször elnéptelenedett. A második világháború borzalmai sem kímélték a települést, mivel a környék számos vegyi üzeme kiemelt katonai célpontoknak minősült. A harcok következtében az épületek jelentős része megrongálódott. Az 1950-es években a falu újjáépült, és az emberek visszatelepődtek. Az 60-as, 70-es években utak, járdák épültek és átadásra került az új, 8 tantermes általános iskola épülete. A 1980-as években kiépítésre került a falu ivóvíz-, a földgáz és a telefonhálózata. Az iskola épületének bővítésével, a 300 adagos főzőkonyha kialakításával és az új, 3 csoportos óvoda átadásával, megkezdődött többcélú intézmény kialakítása. Az 1990-es években átadásra került az új egészségház és elkészült a falu szennyvízcsatorna hálózata.

2010-től a település valamennyi intézménye kívül-belül megújult, aszfaltozott utak, térévezett járdák, európai színvonalú játszótér, kosár- és kézilabdapályákat, konditermet, öltözőket magában foglaló sportközpont, fitness park, ravatalozó és korszerű bölcsőde épült.

Mára Ősi az térség egyik legdinamikusabban fejlődő településévé vált.

A szépülő környezet, a kiváló úthálózat, a szolgáltatások magas színvonala és a gazdag kulturális és sportélet, minden korosztály számára vonzóvá, élhetővé teszik a települést.

Turizmus

A tavakban, vízfolyásokban, nedves rétekben és erdőségekben bővelkedő vidék, gazdag és sokszínű élővilággal büszkélkedhet. Igazi paradicsom ez a vadászok, a horgászok és a kerékpáros túrázók számára. A kedvező életfeltételeknek köszönhetően Ősiben 9-10 fészekben költ a település címermadara, a fehér gólya.

Nevezetességek

- Római katolikus plébánia és templom (Templom utca 3-5.)
- Református templom (Kossuth u. 12.)

Rendezvények

- Falunap (Pünkösöd), Szüreti felvonulás, Idősek napja, Adventi hétvégék

Híres szülöttek:

- Fekete László, a Magyarország legerősebb embere cím tulajdonosa
- Kubik Anna Kossuth-díjas színművész
- Kajári Gyula Munkácsy-díjas grafikus
- Kévés György Ybl-díjas építész
- Erdélyi Zoltán Ybl-díjas építész
- Dr Pátkai István főorvos

Öskü községet 1082-ben említik először egy oklevélben, de környéke már a neolitikum óta lakott volt. Az első igazán komoly településeket a rómaiak hozták létre, így az ő hagyatékkuk, a falu határában, a 8-as főút töltésébe ágyazva részben fennmaradt, úgynevezett Kikeri-tói római gát. Az építmény egy mesterséges tó vizét tartotta vissza, amely valamelyik közeli villagazdasághoz tarozhatott.

A község kétségtelenül legismertebb nevezetessége a XI. századi rotunda, vagyis, a gyönyörű ösküi Kerektemplom. Korai történetéről nincsenek ismert írott források, így csak feltételezés, hogy a Szalók nemzetség építtethette. Mai formáját a XVIII. XIX. századi átépítések során nyerte el. 1847-ig volt a falu plébániatemploma a Szent Kereszt Megtalálása néven, majd az új plébániatemplom felépítése után használaton kívül került. Napjainkban a Keresztelő Szent János Kápolna nevet viseli és többnyire ünnepi alkalmakkor használják.

A Kerektemplomtól nem messze található, a helyiek által csak Basa-lak néven emlegetett régi kőház. A XV. századi eredetű öreg épület, a Hunyadiak kortársa, Újlaki Miklós korabeli oklevelekben csak Castellum Eskew néven említett várkastélyának maradványa.

A falu evangélikus temploma még jóval a II. József féle türelmi rendelet előtt, 1783 – ban épült torony és utcai bejárat nélkül, késő barokk stílusban. Mai klasszicista homlokzatát és tornyát 1834 – es bővítések nyerte el.

Nem messze tőle áll a Szent Kereszt Megtalálása római katolikus plébániatemplom, amely a már túl szűkössé vált Kerektemplom utódja lett. 1843 és 1847 között épült Zichy István gróf megbízásából klasszicista stílusban. Építéséhez a Kikeri-tói római gát köveiből is felhasználtak, szentélyét Graits Endre, a XIX. századi neves templomfestő freskói díszítik .

Öskü központjában található két jellegzetes, barokk emlékoszlop. A Szabadság téren, a katolikus templom tőszomszédságában a Szentháromság szobor, a közeli Kossuth téren, az evangélikus templom mellett pedig a Szent Anna szobor. Mindkettőt a XVIII. század közepén (1746-47-ben) Zichy Borbála grófnő megrendelésére faragták.

A falu területén három vízimalom is működött, ezek közül a legkisebb, az úgynevezett Sörház malom őrizte meg leginkább eredeti formáját, bár gépezetét és alulcsapott vízikerekét már régen leszerelték. Nevét a mellette álló, ma már részben romos, egykori uradalmi sörfőzde után kapta.

A településen régóta foglalkoznak szőlőtermesztéssel. Az ültetvények a XVIII. század óta, a község külterületén, a Péti szőlőhegyen találhatóak, amely sajátos módon, annak ellenére, hogy jóval közelebb fekszik Pétfürdőhöz, közigazgatásilag Öskühöz tartozik. Az itt termesztett szőlőből több díjnyertes bor is készült.

Gróf Széchenyi István személyi titkára, közeli munkatársa és barátja Tasner Antal ügyvéd, Öskü jeles szülöttje. Szülőháza, amely apjának a Zichy uradalom gazdatisztjének szolgálati lakása volt, ma is áll és egykor iskola, ma pedig a közösségi ház funkcióját tölti be. Falán Tasner Antal emléktáblája látható.

A Budapest – Szombathely vasúti fővonal több mint száz éve halad keresztül a településen. A Székesfehérvár és Veszprém közötti szakasz 1872-73 folyamán épült meg, az akkor működő számos kis vasúttársaság egyike, a Magyar Nyugati Vasút jóvoltából. A munkálatok során vágták át a Kerektemplom dombját. A vonatok Öskün sokáig csak a falu végén lévő egykori őrháznál álltak meg, a ma látható állomásépület a húszas évek közepén épült, a helybeliek kérelmei nyomán.

Öskü a Bakony lábánál elterülő kellemes fekvésű település, szép és rendezett környezettel, barátságos emberekkel, közel a Balatonhoz. Változatos programjaikkal és hagyományörző rendezvényeikkel egész évben kedveskednek az érdeklődőknek. Szívesen látnak minden idelátogatót, turistát, akik meg szeretnék ismerni a község látnivalóit.

Fejlesztések

ÖSKÜ IPARI ZÓNA

Hamarosan látványos fejlődésnek lehetünk részesei az ösküi ipari zónában.

2022. március 21-én 10 db bérleti szerződést írt alá Ángyán Tamás polgármester úr, Öskü Község Önkormányzata nevében vállalkozásokkal, akik hamarosan megkezdhetik beruházásaikat.

Többek között építőipari, áruszállítással foglalkozó, kereskedelmi és fémmegmunkálással foglalkozó cégek választották otthonuknak a települést. Több, mint két év megfeszített munkájának eredményei kezdenek ezzel beérni.

További 8-10 céggel folytatnak előrehaladott tárgyalásokat, így hamarosan a 40 hektárnyi Ösküi Ipari Zóna teljes mértékben benépesül, új lendületet adva a térség és Öskü gazdaságának, fejlődésének.

BÖLCSŐDE ÉPÜL ÖSKÜN

2021. április 22-én ünnepélyes keretek között helyezte el az alapkövet, Ovádi Péter országgyűlési képviselő és Ángyán Tamás, Öskü polgármestere.

Régi álma volt a településnek, hogy egy új építésű, két csoportos bölcsőde létesüljön, ami összhangban van minden olyan korábbi és előttük lévő fejlesztéssel, ami a falu jövőjét szolgálja.

Mivel egy csoport az óvodában már működik és nagyon hamar teltházas lett, ezért akkor kezdtek el az új kérdéssel foglalkozni, amihez 299 millió Ft állami támogatást kaptak. Ez egy nagyon szép, teljesen a mai kor és jogszabály előírásainak megfelelő épület lesz és a helyiek bíznak abban, hogy nagyon komoly színfoltjává fog válni a falunak.

PÉTFÜRDŐ

A település két megyeszékhely – Székesfehérvár és Veszprém – között fekszik félúton, a Keleti-Bakony és a Sárrét találkozásánál. A vidék ősidők óta lakott terület, erről vallanak a „vonaldíszes” kultúra itt fellelt cseréptöredékei vagy a római korban épült gát maradványai.

Honfoglaláskori históriát idéz Anonymus Gesta Hungaroruma, amely szerint Ösbő vezér Veszprém meghódítására indulván 3 napon keresztül Peytu mezején pihentette seregét. De nem ez az első írásos említése Pétnek. 1082-től maradtak fenn oklevelek a Peyt, Peth patakjára telepített vízimalmokkal kapcsolatos malomjogi, vízduzzasztási viták kapcsán. 1244-ben már állt a falu Keresztelő Szent János tiszteletére szentelt temploma.

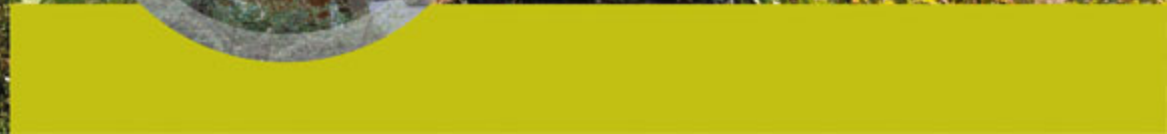
Péth a palotai vár birtoktesteként létezett több évszázadon keresztül, osztozva annak sorsában, hányattatásaiban. A Mohácsi vész utáni Magyarország írott forrásaiban Péthről 1588-ból datálódik az utolsó feljegyzés. Lakói ezután elmenekültek, talán felkoncolták őket, portái az enyészeté lettek. Palota pedig a három részre szakadt Magyarország egyik erődítményeként elkeseredett harcok színterévé vált hosszú időre. Az elnéptelenedett, kifosztott tájon az élet újrarendítése, a lakosság betelepítése, többek között Pétre is, a XVII. század végétől kezdődően a Zichy családhoz köthető.

Pétfürdő történetében az első komoly, pozitív fordulatot jelentette, amikor az 1860-as években felfedezték az itt feltörő víz gyógyhatását. Hamarosan fürdőház, medence, vendégház, vasúti indóház épült, posta létesült. Parkok, ligetek, sétányok tették hangulatosabbá a környéket. 1913-tól a helységnevtárban településünk már Pétfürdő néven szerepelt.

A következő nagy változás a trianoni békeszerződés következtében megcsönkített ország iparosítási programja, ezen belül a magyar nehézipar megteremtésének terve miatt következett be Pétfürdőn. A bakonyi mészkőre, a várpalotai lignitre, a Pét patak vizére és a kedvező szállítási feltételekre alapozva kezdődött meg a vegyipar-termelés a két év alatt felépített gyárban. 1932. június 28-án szabadalmaztatták a Péti védjegyet. A ma is működő, prosperáló Nitrogénművek Zrt. – a Bige Holding Csoport tagjaként – jelenleg Magyarország egyetlen ammónia- és műtrágyatermelő kapacitásokkal is rendelkező nitrogénműtrágya-gyártó vállalata.

PÉTFÜRDŐ

Pétfürdő XX. századi történetjének újabb jelentős fordulópontja egy konkrét évszámhoz, 1997. október 1-jéhez köthető. Az 1996. május 19-én lezajlott érvényes és eredményes népszavazásnak köszönhetően ekkortól az itt élők végre saját kezükbe vehették sorsukat. Az 1951 óta Várpalota város második kerületeként létező Pétfürdő ettől a naptól lett önálló. A népszavazás sikere, a függetlenség kivívása a település életében egy olyan építkezési időszakot indított el, amely ma is tart, és amelynek hasznélvezője mindenki, aki pétfürdőinek vallja magát. Az elmúlt majd negyedszázad alatt beruházások sora valósult meg nagyrészt önerőből. Megoldódott a felszíni vízvezetés, lezajlott az ivóvízrendszer felújítása, korszerűsítve lett a távfűtőrendszer, az utcák új aszfaltburkolatot kaptak, parkok, játszótérek, közösségi terek, parkolók létesültek. Megtörtént az Ifjúsági-tó rekonstrukciója, jelentős beruházások zajlottak le a Horváth István Általános Iskolában, a „Panelkuckó” Napköziotthonos Óvodában, a Pétfürdői Községi Ház és Könyvtárban. Orvosi rendelő, bölcsőde, polgármesteri hivatal, ravatalozó épült, folyamatosan szépülnek, újulnak meg a sportolást, rekreációt szolgáló létesítmények.

Pétfürdő közösségi életét civil szervezetek, egyesületek, alapítványok, csoportok, szakkörök, klubok sokasága gazdagítja. Az itt élő, több hullámban betelepült emberek mára pétvivé lettek, akik élvezik a lakóhelyük nyújtotta szolgáltatásokat, és felelősen részt vesznek jövője alakításában.

Pétfürdő egy nyitott, változásra mindig kész település, amely a néhány napra érkező vendéget éppúgy szívesen fogadja, mint azokat, akik itt tervezik leélni az életüket.

Bizonyíthatóan közel ezer éve él ember ezen a „szélfúttá” fennsíkon, de tudásunk szerint a rómaiak is megfordultak a Keleti-Bakony ezen zordabb szegletében. Történelmünk során megtanultunk együtt élni a nehézségekkel oly annyira, hogy egy idő után javunkra tudtuk fordítani a természeti adottságainkat. A szél erejét kihasználva búzát őrltünk, a mészkőből meszet- a fából faszenet égettünk. Az erdő változatos kincsei pedig a boldogulásunk javát szolgálták. Bár az idők során többször elnéptelenedett ez a terület, azonban a szorgalmas ember mégis időről-időre megvetette a lábát, dacolva széllel, hideggel, és erőfeszítéseinek köszönhetően sikerült termővé tennie a nem túl jó minőségű földet is. Az iparosítás következményeként ma már a tésieks többsége eljár a településről, a környék városaiban végzi szorgalmas, alkotó munkáját. Kevesek választották a rég oly jellemező mezőgazdasági tevékenységet.

„Közelebb az éghez”. Jelmondatunk kettős értelmezést hordoz. Földrajzi értelemben arra utal, hogy minden környékbeli településnél több száz méterrel magasabban vagyunk, így nálunk minden kicsit más. A 4-5 fokkal alacsonyabb hőmérséklet mellett, érzékelhetően élesebbek a fények, másként süt a nap úgy, ahogy Lackfi János az „Átölelt vidék” című, Tésnek írt dalában is megfogalmazta: „Mert itt színesebb minden szín, kékebb az ég, zöldebb a zöld, közel a messzeség.” Ezt bárki tapasztalhatja, ha ellátogat hozzánk. Higgyék el, érdemes! Kirándulók, bakancsos turisták sokasága járja a körülöttünk lévő erdőket. Tést körbefogják a rejtelmes ösvények, pazar panorámát kínáló magaslatok ahonnan a látvánnyal betelni soha sem lehet. A természet nyújtotta friss energia megnyugtat, inspirál. Kiment a sodró mindennapok végeláthatatlan folyamából. Lehetőséget nyújt arra, hogy lassítsunk, kicsit felülről tekintsünk önmagunkra, cipelt hétköznapi, földi terheinkre. Mindez azonban már jelmondatunk spirituális értelmezéséhez kapcsolható!

A természeti környezetünk -ami sok tekintetben előnyt jelent számunkra- gazdasági értelemben kihívásokkal terhelt. Bizony Tésen soha sem fog komoly, sokakat foglalkoztatni tudó ipar települni. Indokolatlan és értelmetlen lenne, ezért is járnak el a tésieks máshova dolgozni. Ez a tény azonban erodálhatja közösségeinket, hosszútávon veszélyt hordoz. Ezért is ragadunk meg minden közösséget építő, identitást erősítő lehetőséget. Az elmúlt időszakban több uniós és hazai forrásból valósítottunk meg infrastrukturális és humán programokat. Lépésről lépésre újítjuk fel közösségi tereinket és hozunk létre újakat. Ezek eredményeként jöhetnek létre újabb mikro közösségeink.

A faluház épületét – ez volt a régi nyolc tantermes iskola – a felújítás óta teljesen belaktuk. Ebben azóta közösségi konyha, modern könyvtár működik, de itt kapott helyet a konditerem, a teremkerékpáros csapat és a pingpong csapat is. A Bakony Virágai Népdalkör valamint az Árvalányhaj Néptáncsoport is itt tartja a próbáit. A tési kultúrházat, ami a környék legnagyobb ilyen jellegű létesítménye, várhatóan 2022. év végére szintén sikerül nevéhez méltó állapotba hoznunk, lehetővé téve a még hatékonyabb és gazdaságosabb kihasználtságot, esélyt adva a helyi és a szomszéd települések lakóinak a magasabb kultúra eléréséhez. Mindezek mellett 2021-ben csatlakoztunk a Veszprém-Balaton Kulturális Főváros programhoz. Ennek eredményeként létre tudunk hozni egy újabb közösségi teret a Malomkapu Kulturális és Látogató Központot. Ez a tér egyedi és izgalmas helyszíne lehet a 2023-ban zajló rendezvények némelyikének.

Fentiekből jól sejthető, gazdag kulturális élet folyik Tésén. Ezért is fogadtuk el örömmel a felajánlott lehetőséget jelen pályázatban való részvételre. Eddig még soha sem volt programokat tervezünk megvalósítani, szám szerint négyet. Minden program elsősorban a helyieknek szól, de természetesen nem zárunk ki senkit, aki érdeklődik irántuk.

A nyár közepére a gasztronómia köré szerveződő napot terveztünk. Úgy véljük, sokak megmozdulnak a főzőversenyek kapcsán, lelkes vidám csapatokat alkotva. Hosszú idő után végre ismét előkerül Tés legendás gulyáságyúja, felidézve régi falunapok mennyei babgulyásainak ízét. Ezek mellett még szakértő zsűri segítségével megtaláljuk a legjobb tési pálinkát és a legfinomabb tési lekvárt is.

Szeptember elején a robbanó motoros technikák szerelmesei kapnak lehetőséget a szenvedélyük gyakorlására. Seregszemléje lesz a különböző épített és tuningolt traktoroknak, csettegőknek és egyéb járműcsodáknak. Emellett meg is versenyeztetjük őket egy erre épített pályán. További izgalmas programelemnek ígérkezik a traktorhúzó viadal és a láncfűrészkes bemutató is.

Télre, amikor már behúzódnak az emberek a fűtött lakásokba, akkorra időzítettünk egy merész rendezvényt a „Tési ki mit tud”-ot. Rejtett tudás, tehetség felbukkanására számítunk. Az ilyen képességekkel megáldott emberek nagyon kevés lehetőséghez jutnak atekintetben, hogy megmutathassák milyen találmányuk lakozik bennük. Megragadva az alkalmat, ezen a napon kiállhatnak a tési „nagyérdemű” elé és...

A negyedik közösségépítő programunk a „Tési nagy játéknap” címet kapta. A nevében hordozza a lényegét, ezen a napon a játéka a főszerep, minden formában és mennyiségben. Ahogy mondani szokás, várunk minden játékos kedvű lakost 0-99 éves korig, hogy együtt legyünk, nevessünk és egy kicsit még jobban megismerjük egymást.

VÁRPALOTA

Várpalota városa Veszprém megyében, a Bakony lábánál található járási székhely. A település alapvetően mezővárosi jelleggel rendelkezett a múlt század közepéig, majd a II. világháborút követően a szocialista iparvárosok egyike lett.

A városi közösségi élet eseményeinek befogadására alkalmas terek közül ki kell emelni a Thury-várat, mely a 2011-ben befejeződött felújítási, funkcióbővítési projektnek köszönhetően a társadalmi együttlét fő helyszínévé vált. Alkalmas üzleti tárgyalások, konferenciák, előadások, kiállítások és rendezvények befogadására, a várban házasságkötésre is lehetőség van.

A számos építészeti stílus nyomait őrző vár Thury György nevét viseli – a vitézét, aki nem talált legyőzőre a bajvívásban és akit a „Dunántúl Oroszlánjaként” tiszteltek a kortársai. Sok program szerveződik a településen a hagyományörzés köré, számos fiatal is megszólítva. Idén áprilisban először került megrendezésre a „Dunántúl Oroszlánjának napja – Thury György emlékezete” című rendezvény, amely a várkapitány személyét és korát mutatta be az érdeklődőknek.

A városban számos civil szervezet tevékenykedik a kultúra területén, amelyek az elmúlt években a TOP-CLLD Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia keretén belül jónéhány kulturális, ismeretterjesztő programot valósítottak meg a táncházaktól kezdve a könnyűzenei koncertekig.

A település életében több fontos fejlesztés is történt az elmúlt években. Az egyik legkiemelkedőbb a nyolcas főút Várpalotát elkerülő szakaszának megépítése volt, ami által a város mentesült az áthaladó gépjárművek zajától és a levegőszennyezésétől. Erre a fejlesztésre több mint két évtizedet vártak a település lakosai. Várpalota közlekedése biztonságosabbá vált, egészségesebb levegőjű városban élhetnek az itt lakók.

VÁRPALOTA

A másik nagy volumenű beruházás, ami alapjaiban érinti az itt élők mindennapjait, a „Zöld város kialakítása Várpalotán” című projekt, aminek keretében megújult a belváros és a Thury-vár körüli tér. A Zöld Város projekt célja a Thury-vár funkcióbővítő rekonstrukciójához kapcsolódóan a várat körülvevő zöldfelületek és közterek történeti rehabilitációja. Ennek keretében kialakításra került egy főtér a vár előtti területen. Megújultak a zöldterületek, kialakításra került egy tó és közpark, benne játszótérrel, valamint szabadidős és sport funkciókkal, ahol akár a kisgyerekes családok, akár a kikapcsolódni, sportolni vágyók megtalálják a szabadidő hasznos eltöltésének módját. A program keretében egységes arculatot kapott a vár melletti üzletsor is. Az elmúlt hónapok bizonyították, hogy a várpalotaiak szeretik a megújult belvárost, délutánonként, valamint hétfőnként megtelik emberekkel a Thury-vár környéke.

Szintén régi álma volt a település lakóinak, hogy a város rendelkezzen uszodával. Ez az álom a kormány által 2014-ben meghirdetett tanuszoda program keretén belül valósult meg. Az alapkövetéltre 2020. márciusában került sor, az elkészült létesítményt 2022. januárjában adták át a nagyközönségnek. Az épület 1300 négyzetméter alapterületű, egyszerre 80 fő befogadására alkalmas és két medencével rendelkezik. Legfontosabb feladata, hogy javítsa a térségbeli gyermekek mindennapos testnevelésének körülményeit, biztosítva az úszásoktatás infrastrukturális feltételeit. Hétköznap délutánonként, valamint hétfőn pedig a járás összes lakosának rendelkezésére áll a létesítmény.

2020-ban adták át a közösségnek a megújult Nagybivalyos horgásztavat, amely egy, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programból elnyert 107,7 millió forintos támogatás felhasználásával újult meg. A cél az ország egyik legjelentősebb horgásztavának kialakítása volt, európai szemmel nézve is kiemelkedő infrastruktúrával és háttér-létesítményekkel. A projekt keretében többek között tanösvényt, faházakat, madármegfigyelőt, stéget, játszótér és szabadtéri fitnessparkot, valamint egy, bemutatótérként is funkcionáló halórházat alakítottak ki, de a meglévő vizesblokkok korszerűsítése is megtörtént. A játszótér és a fitnessparkot nem csak a létesítmény látogatói használhatják, ezek mindenki előtt nyitva állnak, ezzel is elősegítve, hogy minél szélesebb látogatóközönség vegye igénybe a megújult szolgáltatásokat.

Szintén az elmúlt évek egyik kisebb, de fontos fejlesztése volt a Szent Donát Kápolna megújulása. Ennek keretében új tetőt, vízelvezető csatornát, illetve megszépült külsőt is kapott a kápolna. A rekonstrukció során a Lonszosban található kistemplom környékének térkövezése és virágosítása mellett megújult az épület belső tere, valamint egy új harang is hívogatta a híveket. A fejlesztés az önkormányzat mintegy két és fél millió forintos támogatásából, valamint civil összefogásból valósult meg.

VILONYA

Nagy öröm és megtiszteltetés számunkra, hogy jelen kiadványban is bemutatathatjuk a településünk általunk ismert múltját és jelenét.

Vilonya a Balaton-felvidék észak-keleti részén található, a Balatontól és a megyeközponttól, azaz Veszprémtől egyaránt 10 km távolságra. Szomszéd településeink: Berhida, Peremartongyártelep, Papkeszi, Colorchemia lakótelep, Királyszentistván, Sóly, Balatonfüzfő. Falunk erényeihez tartozik, hogy csendes, nyugodt, és biztonságos település. Önkormányzati rendezvényeinken, nemzeti ünnepeinken sokrétű műsorral vesznek részt civil szervezeteink, illetve a meghívott előadók.

Helyi rendezvényeink egyik állandó helyszíne a Séd-parkunk, melyet folyamatosan próbálunk megújítani, fejleszteni. A korábban kiépített esőbeállók után, nemrég kemencével, játszótérrel, és egy szabadtéri színpaddal bővíthetett a park területe.

A település első írásos emléke 1369. április 22-ből származik, akkor említették először írásos formában Vilonya nevét. A most több mint 700 lakosú községben óvoda, alsó tagozatos általános iskola, háziorvos, gyermekorvos, védőnő, posta, bolt, és vendéglő működik.

Az önkormányzat épülete a Kossuth utcában található, mint ahogyan az Árpád kori református templomunk is. Az önkormányzat épületében kap helyet az orvosi-védőnői szolgálat, és a családsegítő iroda is.

VILONYA

A református templomunk mostani tornyát 1796-ban építették. Az építési módból ítélve a templom az 1100-as évek végén, vagy az 1200-as évek elején épülhetett. A bejáratát késő gótikusnak mondják, boltozata keresztzászlós. A templom mennyezete léckeretekbe foglalt 51 téglalap idomból állt, színes virágmotívumokkal volt festve. Ez a kazettás mennyezet 1902-ben a Nemzeti Múzeumba került, ma pedig a Néprajzi Múzeumban található. A templomkertbe kopjafa került, amely egy helyi asztalos mester keze munkáját dicséri, és a nemzeti összetartozás napján került felavatásra, mely rendezvényen a felvidéki testértelepülésünk, Nyitrai is képviseltette magát.

Vilonya leghíresebb szülöttje Pap Gábor református püspök volt.

Az 1827. szeptember 10-án született püspök, szabadságharcos, szerkesztő, szenvedélyes könyvgyűjtő, szépirodalmi író, a vallásügyi- népnevelésügyi törvények pártolója mindannyiunk számára követendő példaként szolgál. Az elemi iskola alsó öt évfolyamát Nemesvámoson végezte, ahonnan Pápára került. Hamar beilleszkedett a kollégiumi életbe, s rövidesen az ifjúság kézzel írott újságát a Koszorút, majd a Vándort szerkesztette. E munkában olyan elődök helyét vette át, mint Petőfi Sándor, és Jókai Mór. Aktív részese volt az 1848-as forradalomnak, 1868-ban vilonyai lelkészként lett az egyházmegye esperese, majd 1874-ben püspökké választották.

Születésének évfordulóján minden évben emléknapot szervezünk, hogy méltó módon emlékezhessünk meg életéről, munkásságáról.

A tiszteletére állított mellszobron kívül a református egyház egy emlékszobát alakított ki, abban az épületben, ahogy Pap Gábor született. Az emlékszoba Pap Gábor életével kapcsolatos emlékeket, munkáit őrzi.

Keleti Kincsestár - A Várpalotai járás települései

A Veszprém Megyei Önkormányzat megyei identitást erősítő kiadványa

Kiadó: Veszprém Megyei Önkormányzat
Készült a Veszprém Megyei Önkormányzat TOP-5.3.2 17-VE1-2021-00003 azonosító számú, „Veszprém megye keleti kincseinek őrzői” című projektje keretében
Borítófotók: Kalmár Lajos Gábor, Fülöp Attila
Nyomda: Tradeorg Kft.

